

Sva sunca i zvezde ne vrede koliko jedna duša. Istroši li čovek dušu svoju u porocima i gresima, neće je moći otkupiti, makar postao gospodar svih sunčanih sistema... Tu je čoveku ostavljen jedan izlaz, samo jedan, i nema drugog. Evo njega: Bogočovek Hristos je jedino osiguranje duše čovečije, osiguranje na besmrtnost i večnost. Stvarima se duša ne osigurava, već porobljava. Bogočovek oslobađa čoveka tiranije stvari. Nad Hristovim čovekom stvari nemaju vlasti, ali on ima nad njima. Svima stvarima on određuje pravu vrednost, jer ih sve ceni Hristovom ocenom. A pošto u Hristovom cenovniku duša ljudska ima nesravnjeno veću vrednost od svih bića i stvari, to pravoslavni čovek svu brigu svoju, svu pažnju svoju, posvećuje duši. Jer je pravoslavna kultura prvenstveno kultura duše.

Čovek je veliki jedino Bogom; – to je moto bogočovečanske kulture. Bez Boga, čovek nije drugo do – sedamdeset kilograma krvave ilovače. Šta su ljudi bez Boga, ako ne – grob do groba; Evropski je čovek osudio na smrt i Boga i dušu. Nije li time i sebe sama osudio na smrt iza koje nema vaskrsenja? Svedite iskreno i nepristrasno bilans evropske filosofije, nauke, politike, kulture, civilizacije, i vi ćete videti da su one u evropskom čoveku ubile Boga i besmrtnost duše. No ako ozbiljno zagledate u tragiku ljudske istorije, vi ćete morati uvideti da bogoubistvo uvek završava samoubistvom. Setite se Jude. On je prvo Boga ubio, pa zatim sebe uništio. To je neumitni zakon koji vlada istorijom ove planete.

Zgrada evropske kulture, zidana bez Hrista, mora se srušiti, vrlo brzo srušiti, prorokovao je vidoviti Dostojevski pre 100 godina, i setni Gogolj pre 100 i više godina... I na naše oči zbivaju se proroštva slovenskih proroka. Deset vekova zidana je evropska vavilonska kula, i nama je pala u deo tragična vizija: gle, sazidana je ogromna – nula! Nastala je sveopšta pometnja: čovek čoveka ne razume, duša dušu ne razume, narod narod ne razume. Ustao je čovek na čoveka, i carstvo na carstvo, i narod na narod, pa čak i kontinent na kontinent.

Evropski čovek je došao do svoje sudbonosne vrtoglavice. Na vrh svoje vavilonske kule poveo je nadčoveka, i hteo njime da završi svoje zdanje, ali je nadčovek poludeo pod samim vrhom, i survao se s kule, a i kula za njim krha se i lomi kroz ratove i revolucije. Homo europaeicus morao je poludeti na kraju svoje kulture: